

UNIwersytet SZCZECIŃSKI
**WYDZIAŁ KULTURY
FIZYCZNEJ I ZDROWIA**

Szczecin, 19.05.2023 rok

dr hab. Marta Stępień-Słodkowska, prof. US

Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia

Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej

Uniwersytet Szczeciński

Recenzja

rozprawy doktorskiej autorstwa **mgr Katarzyny Nowakowskiej-Brewki**
pt. Świadomość i realizacja zachowań prozdrowotnych wśród położnic

Promotor: Prof. dr hab. n. med. Agnieszka Kordek

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Katarzyny Nowakowskiej-Brewki stanowi znaczące dla rozwoju zdrowia publicznego w Polsce opracowanie naukowe. Podjęte problemy badawcze dotyczące zachowań zdrowotnych kobiet w okresie połogu, w szczególności podejmowanej aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych, higieny snu, metod regeneracji organizmu, higieny karmienia piersią, stosowania substancji psychoaktywnych a także zachowań zdrowotnych w stosunku do noworodka, są niezwykle istotne dla utrzymania zdrowia tej populacji. Autorka zwraca uwagę na holistyczny model zdrowia uwzględniający typy zdrowia: fizyczne, psychiczne, emocjonalne, duchowe, społeczne, seksualne. Wszystkie są od siebie zależne i, jak przytacza „pozostają częścią zdrowia społeczeństwa oraz większego systemu - zdrowia środowiskowego”. Literatura przedmiotu podaje, że wiedza kobiet na temat właściwego odżywiania w okresie połogu jest niewystarczająca. Podobnie kształtują się wnioski z badań dotyczących innych elementów stylu życia położnic.

Wybór tematu rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu jest jak najbardziej właściwy. Przedstawione badania zawierają aspekt poznawczy i praktyczny zawarty w obszarze dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Praca składająca się ze 111 stron opracowana jest zgodnie z zasadami przyjętymi dla prac doktorskich. Treść została prawidłowo podzielona na rozdziały i podrozdziały charakterystyczne dla prac badawczych. Opracowanie stanowi spójną i logiczną całość starannie opisaną zgodnie z zasadami stosowanymi w języku polskim.

Praca doktorska rozpoczyna się stroną tytułową, następnie spis treści wyodrębniający najważniejsze zagadnienia badawcze realizowane w ustalonym procesie. Kolejno wykaz stosowanych w pracy skrótów, rozdział wstęp zawierający podrozdział wprowadzenie oraz podrozdziały teoretycznie przedstawiające podejmowane problemy. Autorka przytacza wiele definicji zdrowia, modele zdrowia, czynniki warunkujące zdrowie człowieka zaczynając od pierwszej ich klasyfikacji podanej w 1974 roku przez ówczesnego Ministra Zdrowia Kanady Marca Lalonda. Zwraca też uwagę na uwarunkowania i znaczenie wybranych zachowań zdrowotnych społeczeństwa. Na uwagę zasługuje rozdział „modele zachowań zdrowotnych”, które mogą odgrywać kluczową rolę w dokonywaniu wyborów ukierunkowanych na zdrowie i jego ochronę. Rozdział wstęp mógłby być tożsamy z wprowadzeniem, a pozostałe podrozdziały nazwane przeglądem literatury, gdyż przedstawiają dane, definicje oraz bardzo zwięzły stan dotychczasowej wiedzy w zakresie podjętego tematu.

Autorka sformułowała cel główny pracy, który brzmi: ocena wpływu zmian związanych z urodzeniem dziecka na stopień świadomości zachowań prozdrowotnych oraz ich realizację u kobiet w okresie połogu. Sformułowała także cele szczegółowe dotyczące; analizy stopnia świadomości zachowań prozdrowotnych oraz ich realizacji u kobiet w połogu, w porównaniu z grupą kontrolną nieródek, analizy różnic w poziomie zachowań zdrowotnych w zależności od czasu trwania połogu, analizy korelacji pomiędzy zachowaniami zdrowotnymi, a wybranymi zmiennymi socjodemograficznymi, oraz analiz zależności pomiędzy świadomością zachowań prozdrowotnych dotyczących noworodka, a wybranymi zmiennymi socjodemograficznymi.

Materiał do badań stanowiły dane uzyskane właściwie dobraną metodą sondażu diagnostycznego, techniką ankiety za pomocą narzędzia kwestionariusza ankiety autorstwa własnego oraz standaryzowanego kwestionariusza – Inwentarza Zachowań Zdrowotnych wg Juczyńskiego. Respondentki to pacjentki Kliniki Patologii Noworodka Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 2 Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, a także użytkownicy grup tematycznych portalu internetowego „Facebook”. Łącznie do badań

przystąpiło 207 osób. Dzięki odpowiednio określonym kryteriom włączenia do dwóch grup badanych i grupy kontrolnej, otrzymano 151 właściwych zestawów danych do analizy statystycznej.

Rozdział wyniki rozpoczyna charakterystyka grup badanych i grupy kontrolnej, która mogłaby znaleźć się w rozdziale „materiał i metody”. Jednakże chęć wspólnego zestawienia tych cech z wynikami, wyjaśnia zasadność przedstawienia ich w obecnym miejscu. Wyniki zostały przedstawione szczegółowo z odpowiednio opracowaną statystyką złożoną, wykonaną za pomocą prawidłowo dobranych narzędzi. Autorka zaprezentowała je w formie opisu z syntetyczną i szczegółową interpretacją, przyporządkowując treść do wskazanych wykresów i tabel, które zobrazowały uzyskane dane i wyniki.

Wyniki badań omawianej dysertacji stanowią konsekwencję realizacji zaplanowanego procesu badawczego i sformułowanych celów badawczych. Jednymi z ważniejszych uzyskanych wyników było wykazanie różnic w realizacji zachowań zdrowotnych (w zakresie częstości spożywania alkoholu, wykonywania badań laboratoryjnych wykrywających obecność chorób przenoszonych drogą płciową oraz karmienia piersią) pomiędzy grupą kontrolną, grupą badaną I i grupą badaną II, czyli pomiędzy nieródkami, położnicami i matkami w okresie bezpośrednio po porożu. Wykazano także różnicę pomiędzy wszystkimi grupami dotyczącą opinii na temat konieczności podawania domięśniowo witaminy K wszystkim noworodkom. Analiza wyników Inwentarza Zachowań Zdrowotnych nie wykazała różnic w zakresie poziomu zachowań zdrowotnych pomiędzy grupami. Nie wykazano także różnic natężenia prawidłowych nawyków żywieniowych, zachowań profilaktycznych, pozytywnego nastawienia psychicznego i praktyk zdrowotnych, między grupą kontrolną, badaną I i badaną II. Nie wykazano natomiast zależności względem zmiennych socjodemograficznych zarówno w ankiecie autorstwa własnego, jak i w ankiecie standaryzowanej. Przedstawione wyniki świadczą o dużym doświadczeniu zawodowym oraz merytorycznym autorki i wnoszą znaczny wkład w rozwój nauki w Polsce i na świecie.

Dyskusja interesująca, przemyślana. Logiczne przedstawienie uzyskanych wyników z tymi opracowanymi w podobnych badaniach przez innych autorów. Dokonanie takich interpretacji autorka opiera na zaawansowanej znajomości literatury przedmiotu oraz umiejętności prowadzenia polemiki naukowej. Omawiane zagadnienia teoretyczne w rozprawie oraz przedstawiane badania w rozdziale dyskusja wywodzą się ze 147 pozycji literatury.

Wnioskowanie prawidłowe, oparte na 7 punktach, które syntetycznie i rzeczowo podsumowują całą rozprawę doktorską i są odpowiedzią na cele badawcze w pracy, zgodnie z założeniami autorki. Badania przeprowadzone przez doktorantkę dowiodły, że urodzenie dziecka nie ma istotnego wpływu na zachowania zdrowotne kobiet, a poziom tychże zachowań w grupie nieródek oraz położnic jest, jak określiła autorka, przeciętny. Wykazano istotne zmiany związane z urodzeniem dziecka zarówno w poziomie świadomości kobiet na temat wybranych zachowań prozdrowotnych, jak i realizowania ich w praktyce. Wykazano, że kobiety po porodzie istotnie rzadziej sięgały po alkohol, a częściej wykonywały badania profilaktyczne niż nieródkki. Respondentki po porodzie były bardziej przekonane o konieczności podawania witaminy K, były też zdania iż noworodek nie powinien być kąpany przynajmniej kilka dni po porodzie. W miarę upływu czasu od porodu, w zakresie 12 tygodni, istotnie zmniejszyła się liczba kobiet karmiących piersią. Wskazano też na zmienne demograficzne, które korelowały z poziomem świadomości i realizacją zachowań zdrowotnych wśród badanych kobiet. Najważniejszym czynnikiem różnicującym okazało się wykształcenie.

Podsumowując, uważam, że praca doktorska mgr Katarzyny Nowakowskiej-Brewki posiada znaczną wartość naukową i wnosi nowe opracowane zagadnienia badawcze z zakresu zdrowia publicznego w dyscyplinie: nauki o zdrowiu. Uważam, że zakres materiału jest godny stworzenia wartościowych naukowo publikacji i rozpowszechnienia ich w kraju i za granicą.

Całą rozprawę oceniam bardzo dobrze wydając pozytywną ocenę końcową i wnoszę o dopuszczenie mgr Katarzyny Nowakowskiej-Brewki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Marta Stypień-Stodżowska